

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Státní sociální podpora

State social support

Student:

Andrea Lekkiová

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. Martiníková Jana, Ph.D.

Ostrava 2013

Zadání bakalářské práce

Student: **Andrea Lekkiová**
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208R011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: **Státní sociální podpora
State Social Support**

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Právní úprava státní sociální podpory
 3. Analýza systému státní sociální podpory na kontaktním pracovišti Úřadu práce Bohumín
 4. Zhodnocení
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- BRDEK, Miroslav et al. *Trendy v evropské sociální politice*. Praha: ASPI, 2002. 251 s. ISBN 80-86395-25-1.
- BŘESKÁ, Naděžda et al. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady 2012*. 14. aktualizované a doplněné vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 223 s. ISBN 978-80-7263-739-3.
- KREBS, Vojtěch et al. *Sociální politika*. 5. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7357-585-4.

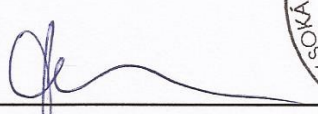
Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

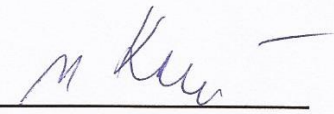
Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Jana Martiníková, Ph.D.**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 10.05.2013

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, vypracovala samostatně. Přílohu č. 1, danou mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 10. května 2013

Andrea Lekkiová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Martiníkové Janě, Ph.D., vedoucí bakalářské práce, za poskytnuté rady a odborné vedení.

Obsah

Obsah	3
1. Úvod	4
2. Právní úprava státní sociální podpory	6
2.1. Přídavek na dítě	12
2.2. Příspěvek na bydlení	13
2.3. Rodičovský příspěvek.....	16
2.4. Porodné.....	18
2.5. Pohřebné.....	18
2.6. Společná ustanovení	20
2.7. Zrušené dávky.....	22
2.8. Životní minimum	22
3. Analýza systému státní sociální podpory na kontaktním pracovišti úřadu práce Bohumín	24
3.1. Přídavek na dítě	28
3.2. Příspěvek na bydlení	29
3.3. Rodičovský příspěvek.....	32
3.4. Porodné.....	36
3.5. Pohřebné.....	37
4. Zhodnocení	39
5. Závěr	42
Seznam použité literatury	44
Seznam zkratk	46
Seznam grafů	
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	

1. Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na podporu rodin s dětmi v České republice ze systému státní sociální podpory. Problematika se týká téměř každého občana a především rodin s dětmi. Oprávněnými osobami jsou tedy rodiče nezaopatřených dětí, nebo přímo tyto děti. Pouze dvě dávky mohou být přiznány i jiným osobám a to příspěvek na bydlení a pohřebné.

Státní sociální podpora je z důvodu četnosti výskytu této pomoci zajímavé téma, se kterým se setkává mnoho lidí. Každý z nás se může dostat do nepříjemné situace, způsobené zdravotním postižením, ztrátou zaměstnání, nebo z jiných důvodů, kdy tyto peněžní prostředky nám pomohou situaci zlepšit, ať už více či méně. Například při narození dítěte se rodina dostává do situace, kdy se jeden plat z rodičů sníží z důvodu mateřské dovolené (Rosner, 2003).

Peníze, vyplácené na dávky státní sociální podpory, jsou odváděny ze státního rozpočtu. Část dávek je poskytována v závislosti na výši příjmu v rodině (přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, porodné), druhá část se poskytuje bez závislosti na příjmech rodiny, zde náleží rodičovský příspěvek a pohřebné. U příspěvku na bydlení má výše příjmů vliv nejen na nárok na dávku, ale též na její výši (Břeská, 2012).

Peněžní prostředky státní sociální podpory můžeme dále dělit dle četnosti vyplacení a to na dávky placené měsíčně jako opakující se dávky (přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, a rodičovský příspěvek) a dávky vyplácené jednorázově (porodné a pohřebné).

Žádosti o dávky se vyřizují pomocí tiskopisů předepsaných Ministerstvem práce a sociálních věcí a mezi vyřizující orgány patří Úřad práce České republiky – krajské pobočky a pobočka pro hlavní město Prahu. Tyto pobočky mají svá kontaktní pracoviště zpravidla ve všech větších obcích. Zejména jako odvolací orgán vykonává působnost ve státní sociální podpoře Ministerstvo práce a sociálních věcí.

První část bakalářské práce popisuje právní úpravu systému státní sociální podpory. Tento systém je zakotven v zákoně č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře. Jednotlivé dávky jsou rozděleny a samostatně popsány jejich náležitosti obsažené v zákoně o státní sociální podpoře. V závěru první kapitoly jsou zobrazena společná ustanovení o dávkách.

Praktická část bakalářské práce obsahuje analýzu systému státní sociální podpory na Úřadu práce ČR, krajská pobočka v Ostravě, kontaktní pracoviště Bohumín, Vrchlického 608, referát nepojistných sociálních dávek, Čáslavská 731, Bohumín.

V praktické části se odrážejí informace získané na Úřadu práce ČR, kontaktním pracovišti Bohumín. Z údajů získaných od příslušného úřadu a rozhovoru s pracovníci zabývající se systémem státní sociální podpory, jsou pomocí metody srovnávání a modelování zobrazeny vývoje jednotlivých dávek.

Cílem práce je tedy zobrazit vývoj dávek státní sociální podpory v letech 2009 – 2012 a zhodnocení počtu podaných žádostí a vyplacených dávek státní sociální podpory na kontaktním pracovišti Úřadu práce Bohumín. Dále se práce zabývá základními pojmy SSP.

2. Právní úprava státní sociální podpory

Státní sociální podpora je obsažena v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. října 1995 a v plném rozsahu dnem 1. ledna 1996. V částečném nabytí účinnosti byly obsaženy pouze dávky poskytované bez ohledu na výši příjmu. Z původních dávek státní sociální podpory byly některé zrušeny a jiné nově zavedeny. Některé dávky měly platnost pouze několik let.

Zákon o státní sociální podpoře je rozdělen na 7 částí, přičemž šestá část je již zrušena. Část třetí, která pojednává o dávkách, je rozdělena na devět hlav, z nichž je platných pouze pět (hlava první obsahuje přídavek na dítě, hlava třetí – příspěvek na bydlení, hlava pátá – rodičovský příspěvek, hlava osmá – porodné a hlava devátá – pohřebné), ostatní hlavy byly zrušeny. V ostatních částech zákona jsou uvedena základní, společná, přechodná a závěrečná ustanovení.

V zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře dochází k neustálým novelizacím a změnám, které zákon upravují a tím i jednotlivé dávky, které jsou případně pozměněny nebo zrušeny či vyjmuty a obsaženy v jiném zákoně, viz dávky pěstounské péče, o kterých je pojednáváno v závěru práce.

„Některé změny měly pouze upřesňující charakter, jiné zaznamenaly významný zásah do původního znění zákona. Ke změnám došlo jak v okruhu poskytovaných dávek, tak při jejich výpočtu a měnily se též orgány, které o dávkách rozhodují a poskytují je – původně rozhodovaly o dávkách okresní úřady práce s tím, že odvolacími orgány byly krajské úřady. Od 1. dubna 2012 došlo ke zrušení úřadů práce a ke vzniku Úřadu práce České republiky, který rozhoduje o dávkách prostřednictvím krajských poboček Úřadu práce“ (Břeská, 2012, str. 7). Rozhodnutí krajských poboček Úřadu práce přezkoumává Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře v § 1 odst. 1 tvrdí, že státní sociální podporou se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin a poskytuje ji i při některých dalších sociálních situacích.

Státní sociální podporu tvoří principy, ke kterým patří:

- komplexnost,
- jednotnost,
- sociální spravedlivost,
- valorizace,
- skladebnost,
- dostupnost,
- nenáročnost,
- operativnost (Krebs, 2010).

Princip státem organizované solidarity je uplatňován ve dvou směrech a to:

- od vysokopříjmových k nízkopříjmovým rodinám,
- od bezdětných k rodinám s dětmi.

SSP poskytuje od 4. 2. 2013 celkem pět dávek a ty můžeme rozdělit na dávky poskytované v závislosti na příjmu rodiny, všechny tyto dávky jsou poskytovány měsíčně jako opakující se dávky, a na dávky poskytované bez ohledu na příjem rodiny. Nejvýznamnější dávkou u dávek nezávislých na výši příjmu je rodičovský příspěvek, u něhož se od roku 2012 významným způsobem jeho výše změnila.

Žadatel o dávku poskytovanou v závislosti na výši příjmu rodiny musí dokládat, jaká byla výše příjmů rodiny za rozhodné období.

Dávky poskytované v závislosti na příjmu rodiny:

- přídavek na dítě
- příspěvek na bydlení
- porodné.

Dávky poskytované bez ohledu na příjem rodiny:

- rodičovský příspěvek
- pohřebné.

V rodinné politice je za rodinu považován soubor společně bydlících a hospodařících manželů nebo partnerů s dítětem nebo dětmi, nebo jednoho rodiče s dítětem nebo dětmi.

Dávky SSP náleží vždy pouze fyzické osobě. Skutečnost, že dávka je vyplácená právnické osobě, nic nemění na tom, že i nadále se jedná o nárok FO. Tento nárok vzniká dnem, kdy jsou splněny veškeré podmínky stanovené zákonem č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Osoby s trvalým pobytem na území České republiky mají nárok na dávky státní sociální podpory. Zákon vyjmenovává případy pro cizince, kterým i při nesplnění hlášení k trvalému pobytu může nárok na dávky vzniknout. Ministerstvo práce a sociálních věcí může v odůvodněných případech prominout podmínku trvalého pobytu.

Dávky mohou být vypláceny v hotovosti prostřednictvím peněžní poukázky, nebo prostřednictvím bankovního účtu.

Rozhodný příjem se stanoví jako měsíční průměr příjmů rodiny připadajících na rozhodné období, kterým je kalendářní rok pro přídavek na dítě nebo kalendářní čtvrtletí pro porodné a příspěvek na bydlení. Do měsíčních příjmů rodiny se započítává průměrný příjem oprávněné osoby a osob sní společně posuzovaných.

Za příjem se pro účely stanovení rozhodného příjmu považují:

- příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů FO podle zákona o daních z příjmů a nejsou od této daně osvobozeny – příjmy ze závislé činnosti, příjmy z podnikání, majetkové příjmy, příjmy z pronájmu a ostatní příjmy,
- příjmy, které jsou podle § 4 odst. 1 a § 6 odst. 9 zákona o daních z příjmů osvobozeny od daně z příjmů,
- dávky nemocenského pojištění a důchodového pojištění,
- podpora v nezaměstnanosti u uchazečů o zaměstnání,
- příjmy ze zahraničí obdobné příjmům uvedených v předchozích bodech,
- rodičovský příspěvek a zaopatřovací příspěvek pro nárok na přídavek na dítě, sociální příplatek a příspěvek na bydlení,
- přídavek na dítě pro nárok na sociální příplatek,
- příspěvek na bydlení (Břeská, 2012).

Za rodinu se považuje oprávněná osoba a nejsou-li s ní společně posuzované osoby, považuje se za rodinu sama oprávněná osoba, pokud ano, považují se i tyto společně posuzované osoby s oprávněnou osobou.

Společně posuzovanými osobami jsou:

- nezaopatřené děti,
- nezaopatřené děti a rodiče těchto dětí; za rodiče se považují i osoby, jimž byly nezaopatřené děti svěřeny do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, manžel, partner, rodiče nebo uvedené osoby, vdovec nebo vdova po rodiči nebo uvedené osobě a druh (družka) rodiče, nebo uvedené osoby,
- manželé, partneři nebo druh a družka,
- nezaopatřené děti, jejich rodiče, pokud jsou nezaopatřenými dětmi a jsou osamělí, a rodiče těchto rodičů, pokud s oprávněnou osobou spolu trvale žijí a společně uhrazují náklady své potřeby.

Za osamělého rodiče se pro účely tohoto zákona považuje rodič, který je svobodný, ovdovělý nebo rozvedený, pokud nežije s druhem.

Rodič, který žije v registrovaném partnerství, se za osamělého rodiče nepovažuje.

Za osoby spolu trvale žijící a společně uhrazující náklady své potřeby jsou považováni:

- nezletilé nezaopatřené děti a jejich rodiče (pokud jsou rodiče rozvedeni, je osobou společně posuzovanou s nezaopatřeným nezletilým dítětem rodič, s nímž dítě společně žije; je-li dítě svěřeno do střídavé péče, stává se touto osobou rodič na základě dohody těchto rodičů)
- zletilé nezaopatřené dítě a jeho rodiče, pokud jsou v tomtéž bytě všichni hlášení k trvalému pobytu,
- manželé, partneři žijící v registrovaném partnerství.

Za nezaopatřené dítě se považuje vždy dítě do skončení povinné školní docházky. Po skončení povinné školní docházky, aby bylo možné dítě považovat za nezaopatřené, musí splňovat podmínku buď soustavné přípravy na budoucí povolání, nebo musí existovat zdravotní důvody, pro které se nemůže soustavně vzdělávat na budoucí povolání, nebo vykonávat výdělečnou činnost. Při splnění výše uvedených podmínek se dítě za neopatřené považuje nejdéle do 26 let věku.

Dítě, které je poživitelem invalidního důchodu z důchodového pojištění pro invaliditu třetího stupně, nelze považovat za nezaopatřené.

Pokud pro nemoc nebo úraz (uznaný lékařem) či z důvodu nepříznivého zdravotního stavu je dítě neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost, nebo se připravovat na budoucí povolání, je také považováno za nezaopatřené. Po skončení povinné školní docházky se do 18. roku věku považuje za nezaopatřené dítě také dítě, které je vedeno v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání a nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci. [6]

Za soustavnou přípravu dítěte na budoucí povolání se považuje:

- 1) studium na středních školách a vysokých školách v České republice, s výjimkou
 - a) studia za trvání služebního poměru
 - b) dálkového, distančního, večerního nebo kombinovaného studia na středních školách, je-li dítě v době takového studia výdělečně činn podle § 10 nebo má-li v době takového studia nárok na podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci
- 2) teoretická a praktická příprava pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost pro osoby se zdravotním postižením prováděná podle předpisů o zaměstnanosti,
- 3) studium na středních nebo vysokých školách v cizině, pokud podle rozhodnutí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je postaveno na úroveň studia na středních školách nebo vysokých školách v České republice.

Studiem na středních školách se rozumí studium

- 1) na středních školách a konzervatořích, zapsaných do rejstříků škol a školských zařízení,
- 2) na středních školách zřizovaných ministerstvy obrany, vnitra a spravedlnosti,
- 3) na vyšších odborných školách zapsaných do rejstříku škol a školských zařízení.

Studiem na vysokých školách podle odstavce 1 se pro účely tohoto zákona rozumí studium na vysokých školách v bakalářském, magisterském a doktorském studijním programu.

Dále je v zákoně popsáno, co se zahrnuje do soustavné přípravy dítěte na budoucí povolání na střední škole a na škole vysoké a co se pro účely tohoto zákona též považuje za povinnou školní docházku.

V souvislosti s příspěvkem na bydlení se hovoří o normativních nákladech, tyto náklady jsou průměrné náklady na bydlení. Jejich výše se stanoví podle počtu osob v domácnosti a velikosti obce a přiměřené velikosti bytů, do normativních nákladů se počítají i ceny energií a služeb. Pro byty vlastníků a družstevní byty se do normativních nákladů zahrnují obdobné náklady a pro nájemní byty částky nájemného.

Výše normativních nákladů je zobrazena v bakalářské práci v části 3.2., nebo jsou tyto normativní náklady zobrazeny v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

2.1. Přídavek na dítě

Jedná se o základní dávku pro rodiny s nezaopatřenými dětmi s cílem pokrýt náklady spojené s výchovou a výživou těchto dětí. Dávka náleží nezaopatřenému dítěti, pokud je zletilé vyplácí se přímo jemu od následujícího měsíce dosažení zletilosti, za nezletilé dítě dávku pobírá jeho zákonný zástupce, nebo osoba, která má dítě v přímém zaopatření, a to do konce kalendářního měsíce, v němž nezaopatřené dítě dovršilo zletilosti.

Má-li nezaopatřené dítě v zaopatření více osob, vyplácí se osobě, na základě dohody těchto osob. Nedohodnou-li se tyto osoby, určí krajská pobočka Úřadu práce, která o přídavku rozhoduje, které osobě bude dávka vyplácena.

Je-li nezaopatřené nezletilé dítě v plném přímém zaopatření ústavu pro péči o děti nebo mládež, vyplácí se přídavek tomuto ústavu. Pokud je doba pobytu dítěte přerušena, na dobu po celý kalendářní měsíc, vyplácí pak ústav tuto částku náležící za daný měsíc osobě, která má dítě, jemuž tento přídavek náleží.

Nárok na dávku závisí na příjmu dítěte a osob s ním pro tyto účely společně posuzovaných, tj. příjmů rodiny, který nesmí převyšovat součin částky životního minima a koeficientu 2,40.

Pro nárok na výplatu přídavku na dítě se prokazuje rozhodný příjem, nejsou-li prokázány rozhodné příjmy, výplata přídavku na dítě se zastaví, neprokáže se ani do konce měsíce následujícího dávka zaniká. Pokud budou příjmy dodatečně prokázány v rámci promlčecí lhůty, bude dávka vyplacena i zpětně nejdéle za dobu 3 měsíců.

Výše přídavku na dítě je stanovena pevnými částkami v závislosti na věku dítěte a to následovně:

- do 6 let 500 Kč,
- od 6 do 15 let 610 Kč,
- od 15 do 26 let 700 Kč. [7]

Přídavek na dítě je dávkou dlouhodobou.

2.2. Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení napomáhá přispět rodinám nejen s nezaopatřenými dětmi ale i rodině bezdětné nebo jednotlivci na náklady spojené s bydlením.

Měsíčně vyplácená dávka se vyplácí vlastníkovi nebo nájemci bytu, který splňuje stanovené podmínky nároku. Sociálně únosné náklady na bydlení tvoří 30% (v Praze 35%) příjmů osoby či rodiny, příspěvek tedy vychází ze zásady, že na bydlení je možno vynaložit jen část svých příjmů. Výše tak závisí na skutečných nákladech na bydlení, které mají stanovené limity.

Pokud náklady na bydlení přesahují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30 a zároveň součin rozhodného příjmu těchto osob a koeficientu 0,30 není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení má nájemce bytu, uživatel družstevního bytu, vlastník bytu nárok na příspěvek na bydlení. V Praze se používá místo koeficientu 0,30 koeficient 0,35.

Na dávku bohužel nemá nárok osoba, která užívá byt na základě věcného břemena. Při posuzování nároku na dávku jsou posuzovány příjmy všech osob, které jsou v bytě hlášeny k trvalému bydlišti, pokud lze ale prokazatelně dokázat, že osoba hlášená k trvalému bydlišti v bytě již po dobu nejméně 3 měsíců byt nevyužívala, může orgán o dávce rozhodující, že při nároku nebo výši dávky nebude na tuto osobu brát zřetel.

Za náklady u bytů užívaných na základě nájemní smlouvy se považují nájemné a náklady za plnění poskytované s užíváním bytu, nejsou-li tyto náklady zahrnuty do nájemného.

Náklady u nájemních bytů, u vlastníků a u družstevních bytů tvoří srovnatelné náklady, které činí za kalendářní měsíc následující výše částek zobrazené v tabulce 2.1.

Tab. 2.1: Srovnatelné náklady u nájemních bytů

Počet osob v rodině	Kč
jedna	1 799
dvě	2 462
tři	3 219
čtyři a více	3 882

Zdroj: ÚZ, Sociální zabezpečení 2013, vlastní zpracování.

Náklady na plnění poskytované s užíváním bytu činí:

- náklady na plyn
- elektřinu
- vodné
- stočné
- odvoz odpadu
- centrální vytápění nebo za pevná paliva.

Náklady za pevná paliva se započítávají částkami za kalendářní měsíc:

Tab. 2.2: Náklady za pevná paliva

Počet osob v rodině	Kč
jedna	674
dvě	922
tři	1 206
čtyři a více	1 409

Zdroj: ÚZ, Sociální zabezpečení 2013, vlastní zpracování.

Vláda nařízením stanoví vždy k 1. lednu pro období do 31. prosince následujícího kalendářního roku výši nákladů srovnatelných s nájemným, výši částek, které se započítávají za pevná paliva a částek normativních nákladů na bydlení podle nárůstu nájemného a nákladů srovnatelných s nájemným a změny indexů spotřebitelských cen pro část nákladů na bydlení uvedených v zákoně v § 25 odst. 1 písm. c), popřípadě rozdělení obcí podle počtu obyvatel pro stanovení normativních nákladů na bydlení.

Výše dávky se vypočte jako rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a rozhodným příjmem, který se násobí koeficientem 0,30. Pokud jsou náklady na bydlení nižší než normativní náklady, vyplácí se příspěvek ve výši rozdílu mezi náklady na bydlení a rozhodným příjmem osob pro tyto účely společně posuzovaných vynásobeným koeficientem 0,30 (Krebs, 2010).

V případě že rozhodný příjem osob, z něhož se vychází při stanovení výše příspěvku na bydlení, nedosahuje částky životního minima, započítává se pro stanovení výše příspěvku na bydlení jako rozhodný příjem částka odpovídající výši životního minima těchto osob (Břeská, 2012).

Výplata příspěvku na bydlení je časově omezena na 84 kalendářních měsíců v období posledních 10 kalendářních let. Sčítají se všechny pobírané dávky příspěvku na bydlení za těchto posledních 10 let a to i při změně bytu u téže osoby.

Nejvýše přípustná doba 84 kalendářních měsíců pobírání dávky neplatí, jde-li o byt, který užívá osoba, které byl poskytnut příspěvek na úpravu tohoto bytu podle zákona upravujícího poskytování dávek osobám se zdravotním postižením.

Dále toto omezení neplatí pro domácnosti, kterou tvoří výlučně osoby starších 70 let a pro osoby se zdravotním postižením, které bydlí v pro ně upravených bytech. [8]

2.3. Rodičovský příspěvek

Na rodičovský příspěvek má nárok rodič, který po celý kalendářní měsíc, celodenně a řádně pečuje o dítě, které je v rodině nejmladší.

Řádnou a celodenní péči je třeba vynakládat jako péči v obvyklé rodině a zajišťuje tak duševní a fyzický vývoj dítěte. Nárok na rodičovský příspěvek náleží až do vyčerpání celkové částky 220 000 Kč, nejdéle však do 4 let věku dítěte, rodičovský příspěvek zaniká dosažením 4 let věku dítěte.

Jestliže alespoň jednomu z rodičů v rodině lze stanovit k datu narození dítěte 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu pro stanovení peněžité pomoci v mateřství nebo nemocenské v souvislosti s porodem nebo převzetím dítěte podle zákona o nemocenském pojištění, rodič si může volit výši a tím i délku pobírání rodičovského příspěvku.

Maximální měsíční výše rodičovského příspěvku se stanoví ve vazbě na uvedený vyměřovací základ: pokud 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu je nižší nebo rovno 7 600 Kč, rodičovský příspěvek může činit nejvýše 7 600 Kč; pokud 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu převyšuje 7 600 Kč, je výše rodičovského příspěvku omezena touto částkou, maximálně však výše rodičovského příspěvku může činit 11 500 Kč měsíčně.

Volbu výše rodičovského příspěvku je možno měnit jedenkrát za tři měsíce.

Jestliže lze vyměřovací základ stanovit u obou rodičů bere se v potaz ten, který je vyšší.

Pokud nelze ani jednomu z rodičů vyměřovací základ stanovit, náleží rodičovský příspěvek v pevných měsíčních částkách a to ve výši 7 600 Kč do konce 9. měsíce věku a následně 3 800 Kč do 4 let věku dítěte.

Podmínkou nároku na příspěvek je, že dítě, které nedovršilo 2 let věku, navštěvuje mateřskou školu nebo jiné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 46 hodin v kalendářním měsíci.

Dále rodičovský příspěvek náleží na dítě pravidelně navštěvující léčebně rehabilitační zařízení nebo jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro zdravotně postižené předškolní děti v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně, dítě zdravotně postižené může navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 6 hodin denně.

Dítě, jehož osamělý rodič nebo oba rodiče jsou závislí na pomoci jiné osoby ve stupni III nebo IV, může navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně. U dětí starších 2 let věku není docházka do zařízení sledována.

Je-li rodič pobírající rodičovský příspěvek ze zdravotních důvodů ve zdravotnickém zařízení lůžkové péče déle než 3 měsíce, náleží výplata od čtvrtého kalendářního měsíce poskytování lůžkové péče, to platí i pro dítě, které zakládá nárok na rodičovský příspěvek. Tato věta neplatí, pokud rodič o dítě umístěné v tomto zdravotnickém zařízení lůžkové péče celodenně a řádně pečuje.

Základem je, že se vždy jedná o péči o nejmladší dítě v rodině. Tudíž zaniká-li nárok na příspěvek v rodině tím, že se nejmladším dítětem stalo jiné dítě, náleží rodičovský příspěvek za kalendářní měsíc, v němž na něj vznikl nárok, ve výši, která náleží za péči o toto nové nejmladší dítě, a to i v případě že nebyla vyplacena celková částka rodičovského příspěvku.

Pro nárok na rodičovský příspěvek musí podmínka trvalého pobytu a bydliště na území ČR být splněna jen u oprávněné osoby a u dítěte zakládajícího nárok na rodičovský příspěvek.

2.4. Porodné

Další dávkou, která směřuje k rodinám s dětmi, vyplácenou jednorázově, je porodné. Nárok na porodné má žena, případně otec jestliže matka při porodu zemřela a k tomuto dni zároveň splnila následně uvedené podmínky, a vzniká dnem porodu.

Podmínkami je, že žena porodila první živé dítě, případně s prvním živě narozeným dítětem i další živě narozené dítě nebo děti. Nárok na porodné má také osoba, která převzala dítě do trvalé péče, nahrazující péči rodičů, do 1 roku jeho věku. Péče o dítě se k této dávce neváže a zároveň se ani nezkoumá, zda a na co, byl příspěvek použit. Úmyslem je přispět rodičům na nákup potřebných věcí pro dítě (Břeská, 2012).

Aby mohla být dávka vyplacená, nesmí rozhodný příjem převyšovat v rodině součin částky životního minima a koeficientu 2,40. Na první narozené dítě náleží příspěvek ve výši 13 000 Kč, narodí-li se s prvním živě narozeným dítětem další živě narozené dítě nebo děti, vyplácí se částka 19 500 Kč. [5]

Porodné se vyplácí v jediné dávce, a to nejpozději do konce kalendářního měsíce, v němž došlo k rozhodnutí o přiznání dávky (Břeská, 2012).

2.5. Pohřebné

Oprávněnou osobou je fyzická osoba, která vypraví pohřeb zemřelému dítěti, které bylo ke dni smrti nezaopatřeným dítětem, nebo osobě, která ke dni smrti byla rodičem nezaopatřeného dítěte.

Zemřelá i oprávněná osoba musí splňovat podmínku trvalého pobytu na území České republiky. V případě mrtvě narozeného dítěte se trvalý pobyt nezjišťuje. Dávku nelze přiznat např. ústavu, který vypravil pohřeb, o tuto finanční pomoc musí požádat některý ze zaměstnanců, který pohřeb vypravil.

Účelem je přispět osobě, která vypravila pohřeb zemřelé osobě na náklady spojené s pohřbem. Na nárok na dávku nijak neovlivňuje příbuzenský vztah k zemřelému. Forma pohřbu a výše nákladů rovněž neovlivňuje výši dávky, je potřeba pouze zajistit pohřbení

zemřelého, ať už s obřadem nebo bez, či s hrobkou nebo pouze rozprášení popele (Břeská, 2012).

Dávka se vyplácí pouze jednou a jednorázově, a to osobě, která o dávku požádá jako první, jestliže na nárok má více osob najednou.

Nárok na pohřebné vzniká dnem pohřbení.

Výše pohřebného je stanovena pevnou částkou a to ve výši 5 000 Kč.

Jak již bylo řečeno, nejedná se o částku odpovídající nákladům spojených s vypravením pohřbu. Účelem částky je finanční pomoc při zařízení pohřbu. Náklady na vypravení pohřbu se ale od vyplácené dávky příliš neliší (Břeská, 2012).

Nárok na dávku vzniká splněním všech podmínek daných zákonem a podáním žádosti o dávku.

2.6. Společná ustanovení

Při splnění všech stanovených podmínek pro uznání a vyplacení dávky státní sociální podpory má žadatel nárok na tuto peněžitou pomoc, musí však podat žádost o dávku.

Tyto žádosti o poskytování dávek státní sociální podpory vyřizují krajské pobočky Úřadu práce ČR podle místa trvalého pobytu osoby, která má na dávku nárok, tj. oprávněné osoby a podávají se na předtištěných tiskopisech, předepsaných Ministerstvem práce a sociálních věcí a musí obsahovat zákonem stanovené náležitosti. [9]

V případě, že žádost neobsahuje všechny náležitosti stanovené zákonem, jedná se o neúplnou žádost a příslušný úřad je povinen vyzvat účastníka řízení k opravě a odstranění nedostatků.

Podmínkou nároku na výplatu dávky je písemný souhlas oprávněné osoby a společně s ní posuzovaných osob, jelikož v České republice je zaručena ochrana osobních údajů. Proto z důvodu ověřování pravdivosti údajů je nutné získat jejich souhlas s poskytováním takových údajů (Břeská, 2012).

Oprávněná osoba a všechny společně posuzované osoby s touto osobou, u dávek poskytovaných v závislosti na příjmu, musí dát písemný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily orgánům státní sociální podpory, pokud o dávce rozhodují, vyplácí ji nebo kontrolují, výši příjmu oprávněné osoby (osob společně posuzovaných). U vedené orgány a osoby jsou povinny sdělovat rovněž i skutečnosti, kterými je prokazována nezaopatřenost dítěte a nepříznivý stav v případě, že je dávka podmíněna nezaopatřeností dítěte nebo nepříznivým zdravotním stavem. [5]

Další údaje, které lze ověřovat jsou údaje o přihlášení trvalého pobytu, potvrzení o povinné školní docházce, potvrzení o přípravě na budoucí povolání. Všechny uvedené údaje mohou orgány vyžadovat a ověřovat pouze v rozsahu potřebném pro rozhodování o dávce, její výši a výplatě. V případě dosažení zletilosti oprávněné osoby je také třeba doplnit její souhlas s poskytováním a ověřováním jejích osobních údajů, v případě nedodání souhlasu dávka přestane být od následujícího měsíce po dosažení zletilosti vyplácená. Dávku lze vyplatit i zpětně po dodatečném doplnění tohoto souhlasu (Břeská, 2012).

V paragrafu 53 zákona o státní sociální podpoře se pojednává o dávce neprávem. Tento paragraf popisuje, jestliže je dávka vyplácená v nižší nebo vyšší dávce, kdy je částka vyšší nebo nižší vyrovnána. V případě neprávem přiznané nižší částky, vyplácené nižší částky, odepřené nebo přiznané od pozdějšího data, se přizná nebo zvýší ode dne, od něhož dávka nebo její zvýšení náleží, nejvýše však tři roky nazpět ode dne, kdy to orgán rozhodující o dávkách zjistil, nebo kdy o zvýšení dávky požádala oprávněná osoba. Dávka neprávem přiznaná, vyplácená, nebo vyplácená ve vyšší dávce se odejme a to dnem následujícím po dni, jimž uplynulo období, za které již byla vyplacena, nebo se její výplata zastaví nebo sníží. [5]

„ Dojde-li ke změně částek životního minima, upravuje se výše dávky bez žádosti ode dne uvedené změny “ (Břeská, 2012, str. 124).

Nárok na výplatu dávky u opakujících se dávek státní sociální podpory zaniká uplynutím tří měsíců ode dne, do kterého dávka nebo její část náleží. U jednorázových dávek je tato doba jeden rok, pouze v případech kdy se řeší neprávem odepřena nebo přiznána v nesprávné výši jsou tyto lhůty delší.

Zvláštní úprava také platí pro zánik nároku na dávku u oprávněné osoby, která je ve výkonu trestu odnětí svobody, ve vazbě, nebo ve výkonu ochranného opatření zabezpečovací detence.

Ve společných ustanoveních také dále zjistíme, že nárok na dávky nelze postoupit ani dát do zástavy, výše dávky se zaokrouhluje na celé koruny nahoru, dále že se dávky nevyplácejí do ciziny aj.

Dozvíme se také povinnosti a odpovědnosti oprávněné osoby, příjemce dávky a osoby společně posuzované, odpovědnost dalších fyzických nebo právnických osob, náležitosti žádosti a další náležitosti související s dávkou státní sociální podpory.

2.7. Zrušené dávky

V zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře došlo k mnoha změnám, některé dávky byly pouze upraveny, jiné zcela zrušeny.

Mezi tyto zrušené dávky patří zaopatřovací příspěvek, příspěvek na školní pomůcky, dále sociální příplatek a v neposlední řadě byly zrušeny i dávky pěstounské péče, které obsahovaly příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte a příspěvek na zakoupení motorového vozidla.

Jednotlivé změny v dávkách jsou popsány v praktické části.

2.8. Životní minimum

Minimální částka peněžních příjmů, která slouží k zajištění výživy a jiných základních potřeb se nazývá životní minimum. [13]

Od 1. 1. 2007 byl zaveden pro dospělé osoby v hmotné nouzi institut existenčního minima.

Existenční minimum je pak minimální částka peněžních příjmů, která je na úrovni přežití nezbytná k zajištění výživy a jiných základních potřeb na úrovni přežití

Životní a existenční minimum se využívá při zjišťování nároku na dávky pomoci v hmotné nouzi a na testované dávky státní sociální podpory, které zabezpečují adresnou pomoc rodinám s dětmi ve stanovených sociálních situacích a v případě sociálního příplatku tvoří i základ pro jeho výpočet. [12]

Částky životního minima jsou stanoveny měsíčně takto:

Tab. 2.3: Částky životního minima

	Od 1. 1. 2007	Od 1. 1. 2012
Částky životního minima (v Kč za měsíc)		
Pro jednotlivce	3 126	3 410
Pro první osobu v domácnosti	2 880	3 140
Pro druhou a další osobu v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem	2 600	2 830
Pro nezaopatřené dítě ve věku:		
Do 6 let	1 600	1 740
6 až 15 let	1 960	2 140
15 až 26 let	2 250	2 450
Částka existenčního minima (v Kč za měsíc)		
Pro osobu	2 020	2 200

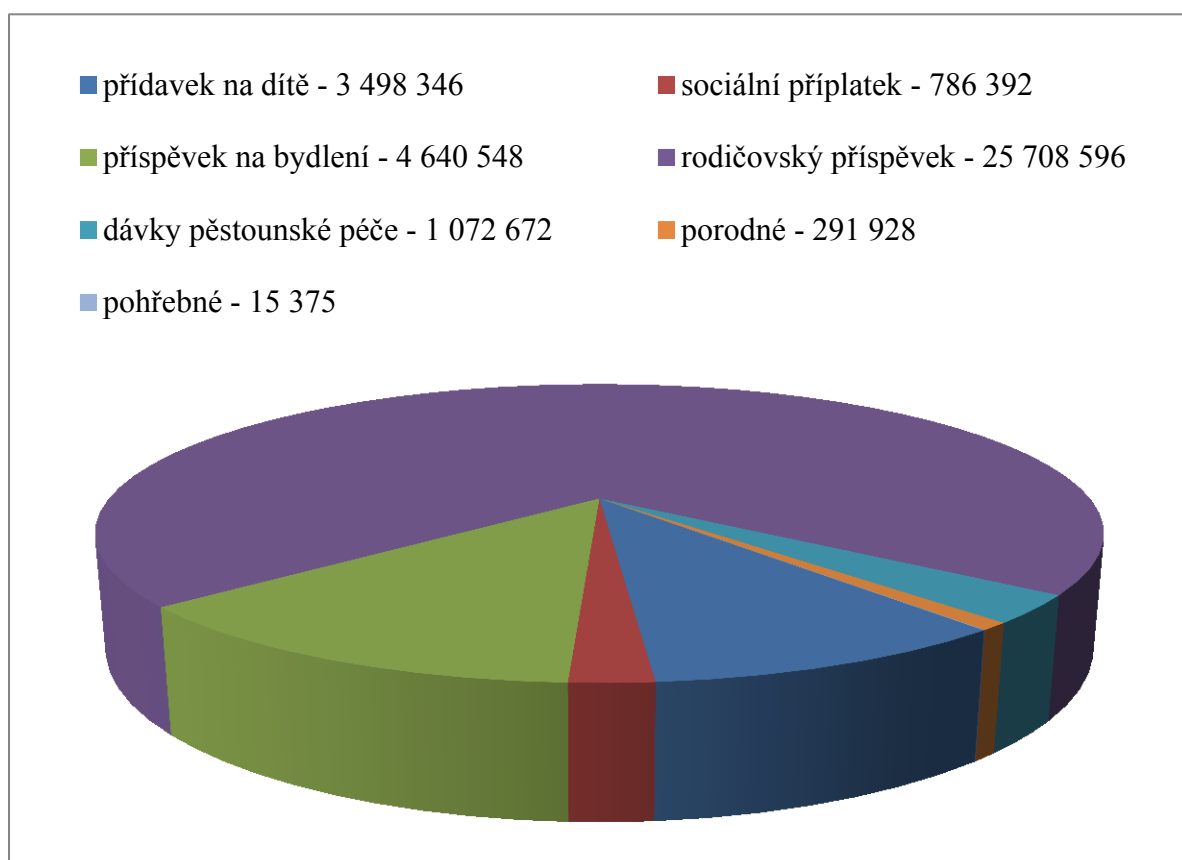
Zdroj: MPSV ČR, vlastní zpracování.

3. Analýza systému státní sociální podpory na kontaktním pracovišti úřadu práce Bohumín

Tato část bakalářské práce obsahuje vývoj jednotlivých dávek státní sociální podpory a údaje získané z Úřadu práce ČR, krajská pobočka v Ostravě, kontaktní pracoviště Bohumín, Vrchlického 608, referát nepojistných sociálních dávek, Čáslavská 731, Bohumín (dále jen kontaktní pracoviště Bohumín). Údaje pojednávají o počtu a výši vyplacených dávek státní sociální podpory na kontaktním pracovišti Bohumín v letech 2009 – 2012, a zobrazují informace o jednotlivých krajích České republiky.

Na příslušném úřadu mi byly poskytnuty informace o výši a četnosti dávek pouze do poloviny roku 2012, a to z důvodu změny programu pro zadávání dávek státní sociální podpory, který již neumožňuje získat informace potřebné pro analýzu.

Graf 3.1: Výdaje na dávky státní sociální podpory v ČR v roce 2011 v tis. Kč

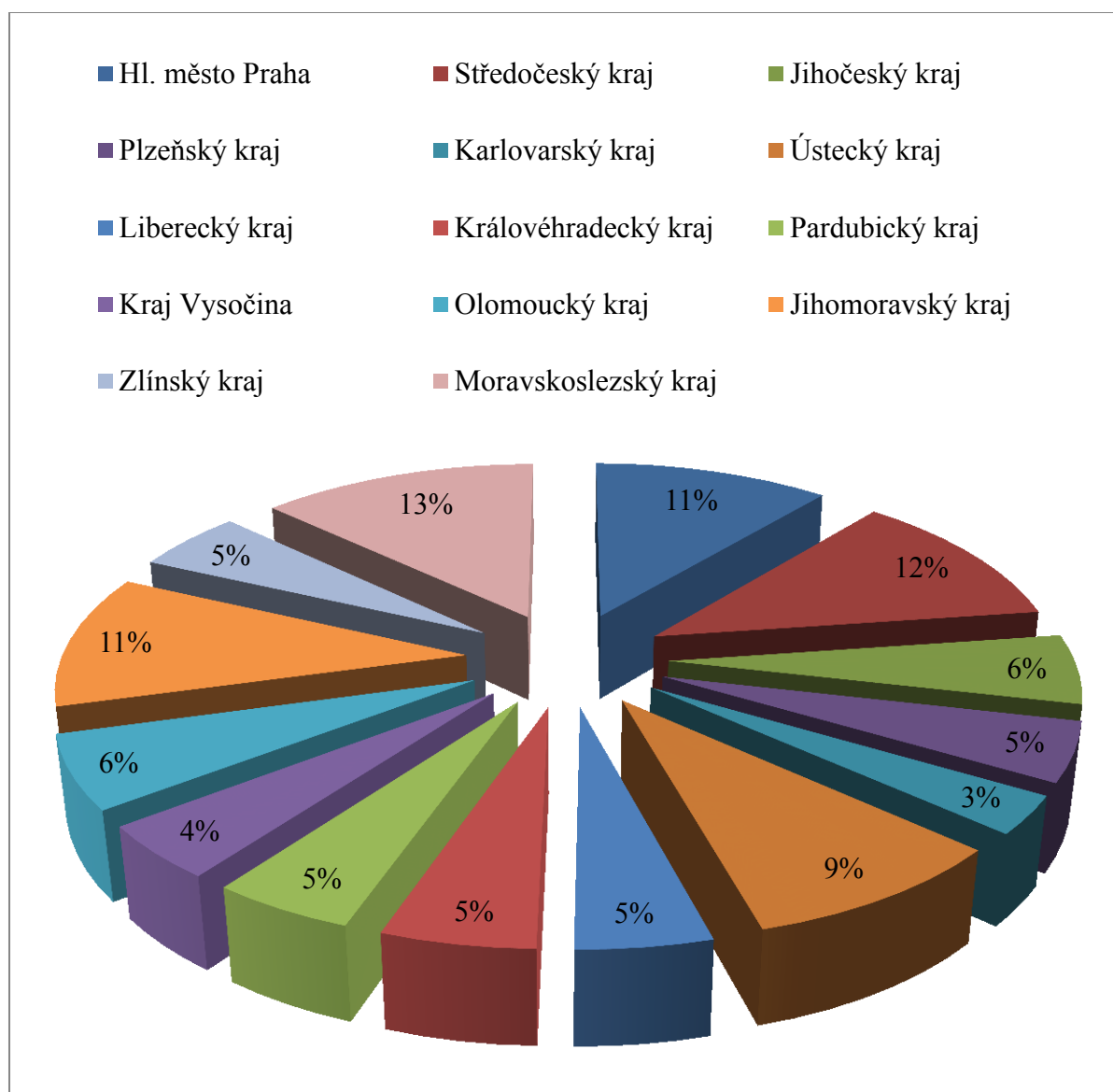
Zdroj: Úřad práce v Bohumíně, vlastní zpracování.

Celkové výdaje na dávky státní sociální podpory v roce 2011 činily 36 013 857 tis. Kč.

Graf 3.1 zobrazuje, že největší podíl na nákladech na dávky státní sociální podpory má rodičovský příspěvek ve výši 25 708 596 tis. Kč.

Opakem je pohřebné, které je v grafu svou výší zanedbatelné.

Graf 3.2: Podíly jednotlivých krajů na celkových nákladech na dávky SSP v ČR v roce 2011

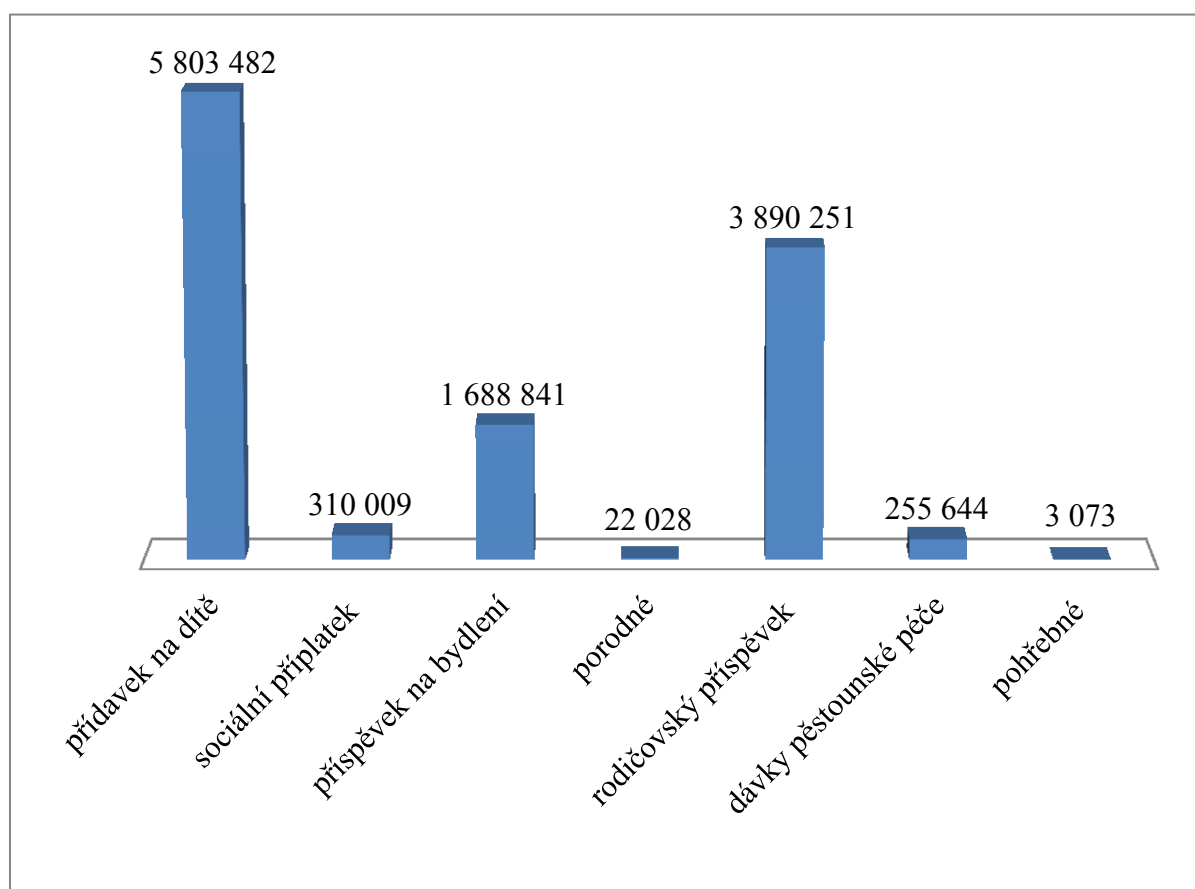
Zdroj: Úřad práce v Bohumíně, vlastní zpracování.

Česká republika se skládá z 13 krajů plus Hl. města Prahy, tedy 14 krajů celkem.

Podle rozdělení ČR na kraje je Moravskoslezský kraj oblastí podílející se na nejvyšších nákladech na dávky SSP.

Středočeský kraj, Hl. město Praha a Jihomoravský kraj patří k Moravskoslezskému kraji jako poměrně hojně zastoupené oblasti na výdajích na dávky státní sociální podpory. K nejméně podílejícím patří Karlovarský kraj.

Graf 3.3: Počet dávek SSP vyplacených v ČR v roce 2011

Zdroj: Úřad práce v Bohumíně, vlastní zpracování.

Přídavek na dítě opravdu tvoří největší část státní sociální podpory, co se týče počtu vyplacených dávek (zobrazeno v grafu 3.3). Oproti roku 2010 ale počet vyplacených dávek přídavků na dítě v roce 2011 klesnul o 8,7%. Počet dávek zahrnuje počet řádně vyplacených dávek, doplatků, přeplatků a vratek.

Ačkoli nejvyšší počet vyplacených dávek obsazuje přídavek na dítě, největším podílem na výdajích však zastupuje rodičovský příspěvek, a to z důvodu vyšší částky vyplácené na podporu.

Jelikož graf znázorňuje rok 2011, je zde obsažen i sociální příspěvek a dávky pěstounské péče, které již od roku 2013 nejsou zahrnuty do dávek státní sociální podpory v České republice. Dávky pěstounské péče jsou nově obsaženy v jiném zákoně a sociální příplatek byl zcela zrušen.

3.1. Přídavek na dítě

Nárok na přídavek na dítě se odvíjí od životního minima, jak již bylo řečeno, patří mezi dávky poskytované v závislosti na výši příjmu. Ten nesmí překračovat 2,4 násobek životního minima rodiny.

Výše přídavku na dítě se od roku 2009 změnila, ale od roku 2010 již stagnovala. Dávka se vyplácí podle stáří dítěte.

V roce 2009 výše činila měsíčně:

- u dítěte do 6 let částku 550 Kč
- u dítěte od 6 do 15 let částku 660 Kč
- u dítěte od 15 do 26 let částku 750 Kč.

V roce 2010 až do současného roku 2013 činí dávka měsíčně:

- u dítěte do 6 let částku 500 Kč
- u dítěte od 6 do 15 let částku 610 Kč
- u dítěte od 15 do 26 let částku 700 Kč.

Výše dávky se tedy snížila o 50 Kč měsíčně, a to ve všech třech kategoriích věků dítěte.

Pro nárok na výplatu přídavku na dítě se prokazuje rozhodný příjem, nejsou-li prokázány rozhodné příjmy, výplata přídavku na dítě se zastaví, neprokáže se ani do konce měsíce následujícího dávka zaniká. Pokud budou příjmy dodatečně prokázány v rámci promlčecí lhůty, bude dávka vyplacena i zpětně nejdéle za dobu 3 měsíců. Minimální měsíční výše dávky je 50 Kč.

V roce 2009 bylo na kontaktním pracovišti Bohumín podáno 1157 žádostí na přídavek na dítě. V roce 2010 tento počet klesnul o 222 žádostí, v roce 2011 bylo podáno 615 žádostí.

Od začátku roku 2012 do 30. 6. 2012 bylo vyplaceno celkem 11 320 dávek státní sociální podpory – přídavek na dítě.

Celkové výdaje na přídavek na dítě v Moravskoslezském kraji v roce 2011 činily 527 061 000 Kč.

3.2. Příspěvek na bydlení

Na náklady spojené s bydlením nám stát přispívá ve formě příspěvku na bydlení. Dávka je určena nejen pro rodiny s nezaopatřenými dětmi, ale i rodinám bezdětným či jednotlivcům.

Měsíčně vyplácená dávka se vyplácí vlastníkově nebo nájemci bytu, který splňuje stanovené podmínky nároku. Dávka je závislá na výši příjmu a celková výše dávky závisí na nákladech skutečně vynaložených na bydlení.

Sociálně únosné náklady na bydlení tvoří 30% (v Praze 35%) příjmů osoby či rodiny, vychází se tedy z předpokladu, že náklady na bydlení tvoří určitou část, která je z příjmů osob odváděná.

Náklady na bydlení tvoří u nájemních bytů nájemné a náklady za plnění poskytované v souvislosti s užíváním bytu, nejsou-li tyto náklady zahrnuty přímo do částky nájemného, u družstevních a bytů vlastníků srovnatelné náklady, vyčíslené v zákoně o SSP. Dále se u všech bytů započítávají náklady za energie, vodné a stočné, odpady, vytápění.

Normativní náklady na bydlení jsou stanoveny jako průměrné náklady na bydlení podle velikosti obce a počtu členů domácnosti. Zahrnují pro nájemní byty částky nájemného v souladu se zákonem o nájmu a pro družstevní byty a byty vlastníků obdobné náklady. Dále jsou do nich zahrnuty ceny služeb a energií.

Normativní náklady na bydlení jsou propočítány na přiměřené velikosti bytů pro daný počet osob v nich trvale bydlících.

Částky stanovené zákonem pro určení nároku a výpočet výše dávky se postupně mění. Výše nákladů na bydlení rozhodná pro stanovení příspěvku je aktualizována vládou týkající se příspěvku na bydlení.

Výše částek normativních nákladů na bydlení podle § 26 odst. 1 písm. a) zákona činí pro období od 1. ledna 2013 do 31. prosince 2013 následující výši obsaženou v tab. 3.1.

Tab. 3.1: Výše částek normativních nákladů

Počet osob v rodině podle § 7 odst. 5 zákona	Měsíční náklady na bydlení podle počtu obyvatel obce v Kč, rok 2013				
	Praha	více než 100 000	50 000 – 99 999	10 000 – 49 999	do 9 999
jedna	7 489	5 964	5 687	4 858	4 665
dvě	10 750	8 663	8 284	7 150	6 886
tři	14 637	11 908	11 412	9 929	9 584
čtyři a více	18 307	15 017	14 419	12 631	12 214

Zdroj: MPSV ČR, vlastní zpracování.

Normativní náklady na bydlení pro byty v družstevních bytech a bytech vlastníků se liší pouze podle počtu osob přihlášených v bytě, měsíční náklady na bydlení podle počtu obyvatel se neliší. Částky tedy podle počtu osob v rodině činí:

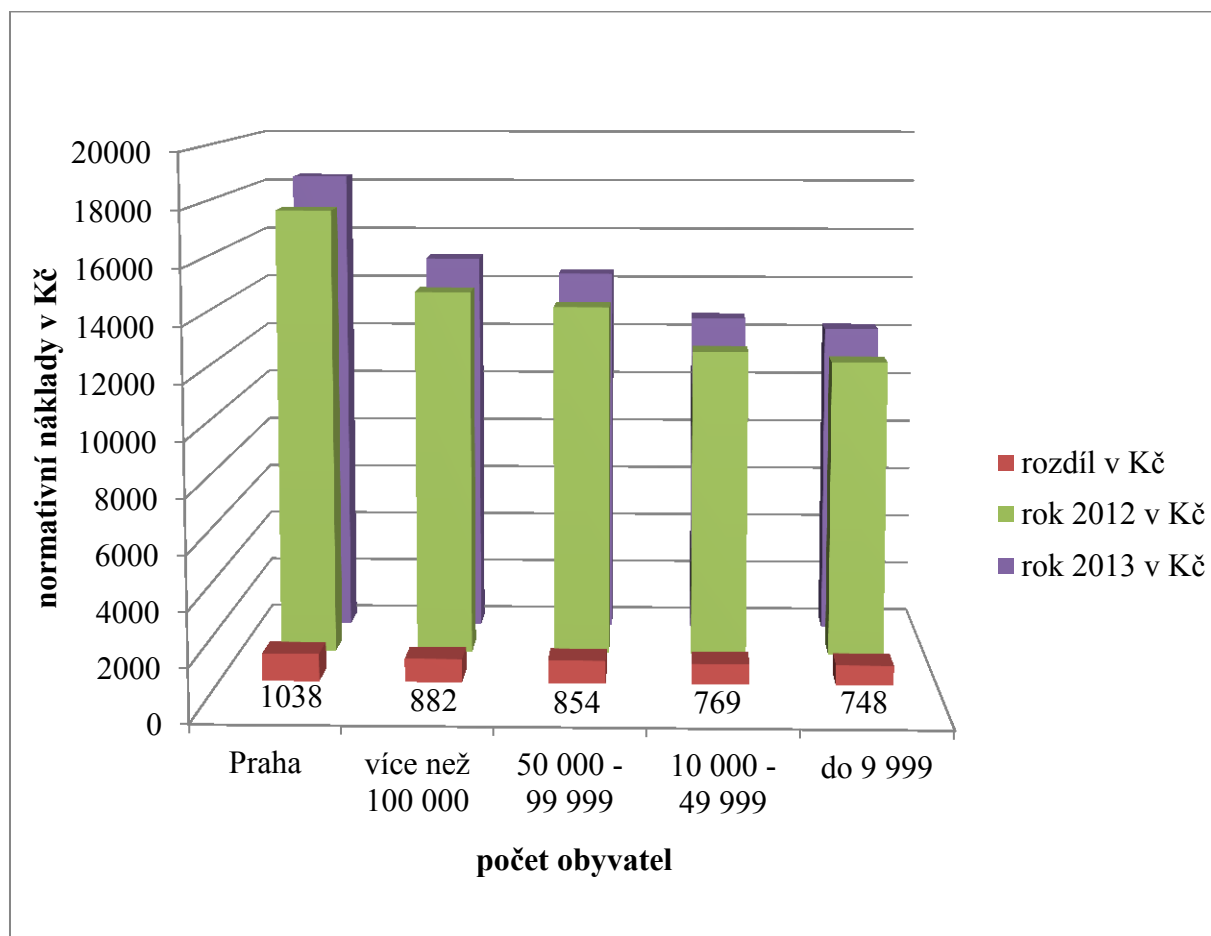
Tab. 3.2: Normativní náklady v družstevních bytech a bytech vlastníků

Počet osob v rodině	Měsíční náklady na bydlení v Kč
jedna	4 396
dvě	6 557
tři	9 131
čtyři a více	11 615

Zdroj: MPSV ČR, vlastní zpracování.

Normativní náklady se pro rok 2013 změnily, výše změny je zobrazena v následujícím grafu.

Graf 3.4: Porovnání normativních nákladů na bydlení pro čtyř člennou rodinu vzhledem k počtu obyvatel obce

Zdroj: Úřad práce v Bohumíně, vlastní zpracování.

V roce 2009 bylo na kontaktním pracovišti Bohumín podáno 1692 žádostí o příspěvek na bydlení. V roce 2010 tento počet klesnul o 101 žádostí, v roce 2011 bylo podáno 1748 žádostí o příspěvek na bydlení.

Od začátku roku 2012 do 30. 6. 2012 bylo vyplaceno celkem 6 122 dávek státní sociální podpory – příspěvek na bydlení.

Celkové výdaje v Moravskoslezském kraji v roce 2011 činily 947 404 000 Kč na dávku zvanou příspěvek na bydlení.

3.3. Rodičovský příspěvek

V částkách vyplácených na rodičovský příspěvek došlo k značné změně v roce 2012, tato částka se od tohoto roku prozatím nezměnila a činí tedy 220 000 Kč. Tuto částku může rodič čerpat až po dobu 4 let věku dítěte nejmladšího v rodině. Rodič si může volit výši a tím i délku rodičovského příspěvku.

Pokud 70% 30násobku denního vyměřovacího základu je nižší nebo rovno 7 600 Kč, rodičovský příspěvek může činit nejvýše 7 600 Kč, pokud 70% 30násobku denního vyměřovacího základu převyšuje 7 600 Kč, je výše rodičovského příspěvku omezena touto částkou, maximálně však výše rodičovského příspěvku může činit 11 500 Kč měsíčně.

V roce 2011 existovaly 3 základní výměry rodičovského příspěvku:

- zvýšená, která činila 11 400 Kč/měsíc,
- základní (7 600 Kč/měsíc) a
- snížená (3 800 Kč/měsíc), tyto výměry pak mohly být čerpány ve dvouleté, tříleté a čtyřleté variantě.

Dvouletá varianta čerpání byla pobírána po délku 19 měsíců ve výši zvýšené výměry, čímž celková částka pobírané dávky činila 216 600 Kč, tříletá varianta byla čerpána po dobu 31 měsíců v měsíční výši základní výměry, celková částka činila 235 600 Kč, čtyřletá varianta byla pobírána v kombinaci základní a snížené výměry. Základní výměra byla pobírána po dobu 9 měsíců a následně po dobu 39 měsíců snížená sazba 3 800 Kč, celková částka vyplacená po dobu čtyřleté varianty činila 216 600 Kč. Pokud rodič neprovedl volbu varianty, pobíral dávku ve čtyřleté variantě. [11]

Tato varianta základní a snížené sazby se odráží i v dnešním nároku na rodičovský příspěvek a to pokud nelze ani jednomu z rodičů vyměřovací základ stanovit, náleží rodičovský příspěvek v pevných měsíčních částkách a to ve výši 7 600 Kč do konce 9. měsíce věku a následně 3 800 Kč do 4 let věku dítěte.

Základem je, že se vždy jedná o péči o nejmladší dítě v rodině. Je-li tedy v rodině nově narozené dítě, dávka náleží tomuto nejmladšímu dítěti a dítěti, které již není nejmladším, se dávka ruší i v případě nevyčerpání celého limitu 220 000 Kč.

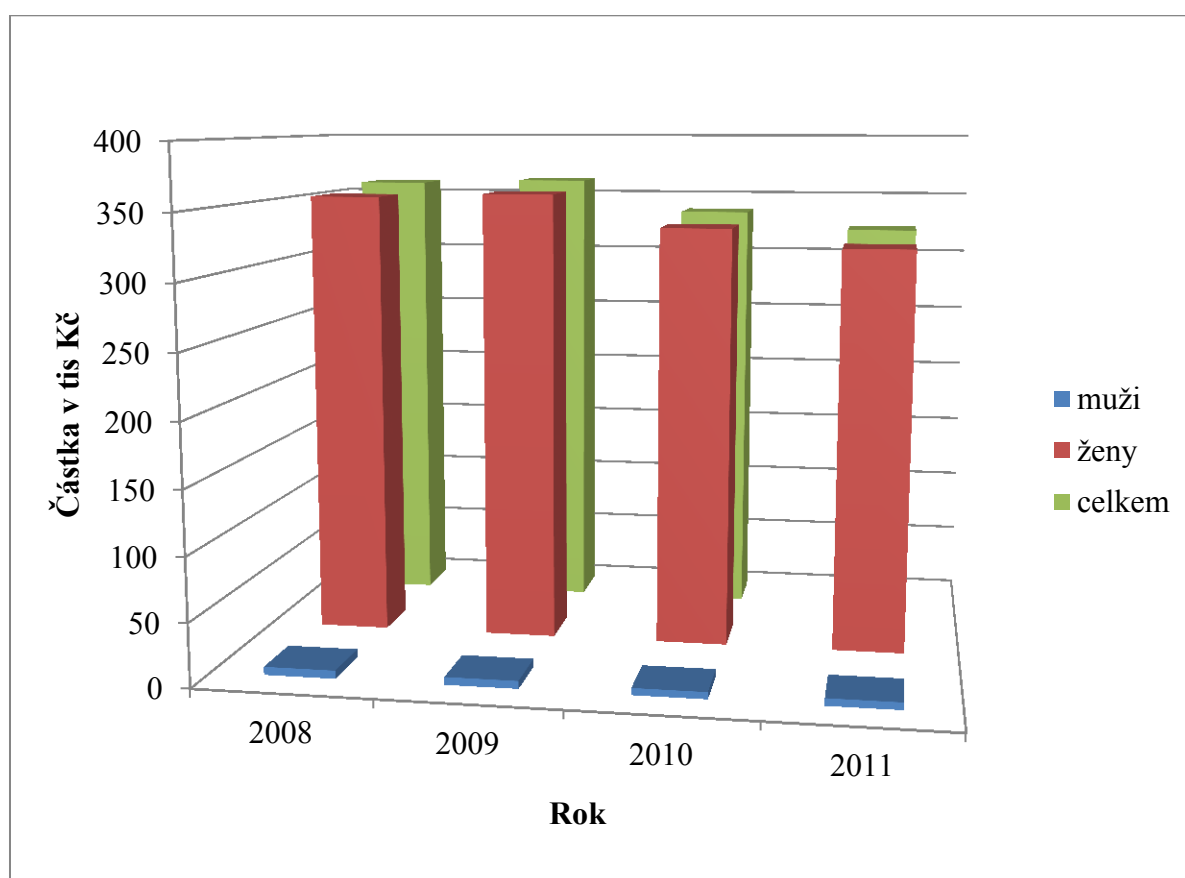
V roce 2009 bylo na kontaktním pracovišti Bohumín podáno 527 žádostí o rodičovský příspěvek. V roce 2010 tento počet klesnul o 11 žádostí, v roce 2011 bylo podáno 596 žádostí.

Od začátku roku 2012 do 30. 6. 2012 bylo vyplaceno celkem 5 800 dávek státní sociální podpory – rodičovský příspěvek.

Celkové výdaje na příspěvek na bydlení v Moravskoslezském kraji v roce 2011 činily 2 867 142 000 Kč.

Příjemcem rodičovského příspěvku mohou být muži i ženy. Podstatnou část tvoří samozřejmě ženy. V následujícím grafu jsou zobrazeny průměrné počty příjemců rodičovského příspěvku.

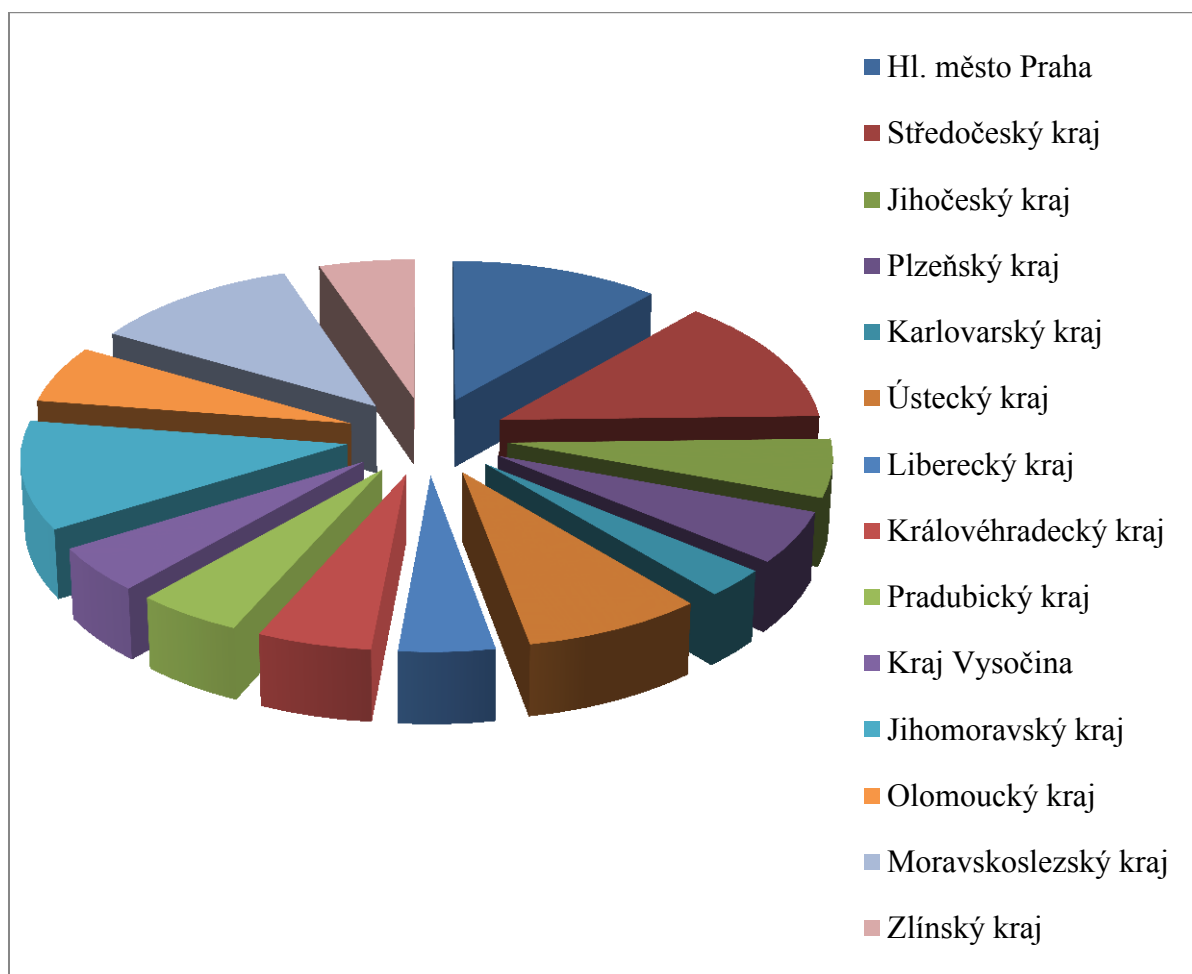
Graf 3.5: Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví

Zdroj: Úřad práce v Bohumíně, vlastní zpracování.

Z grafu je viditelné, že muži opravdu zastupují malou část příjemců dávky státní sociální podpory – rodičovského příspěvku.

Graf 3.6: Příjemci rodičovského příspěvku podle krajů ČR v roce 2011 – ženy

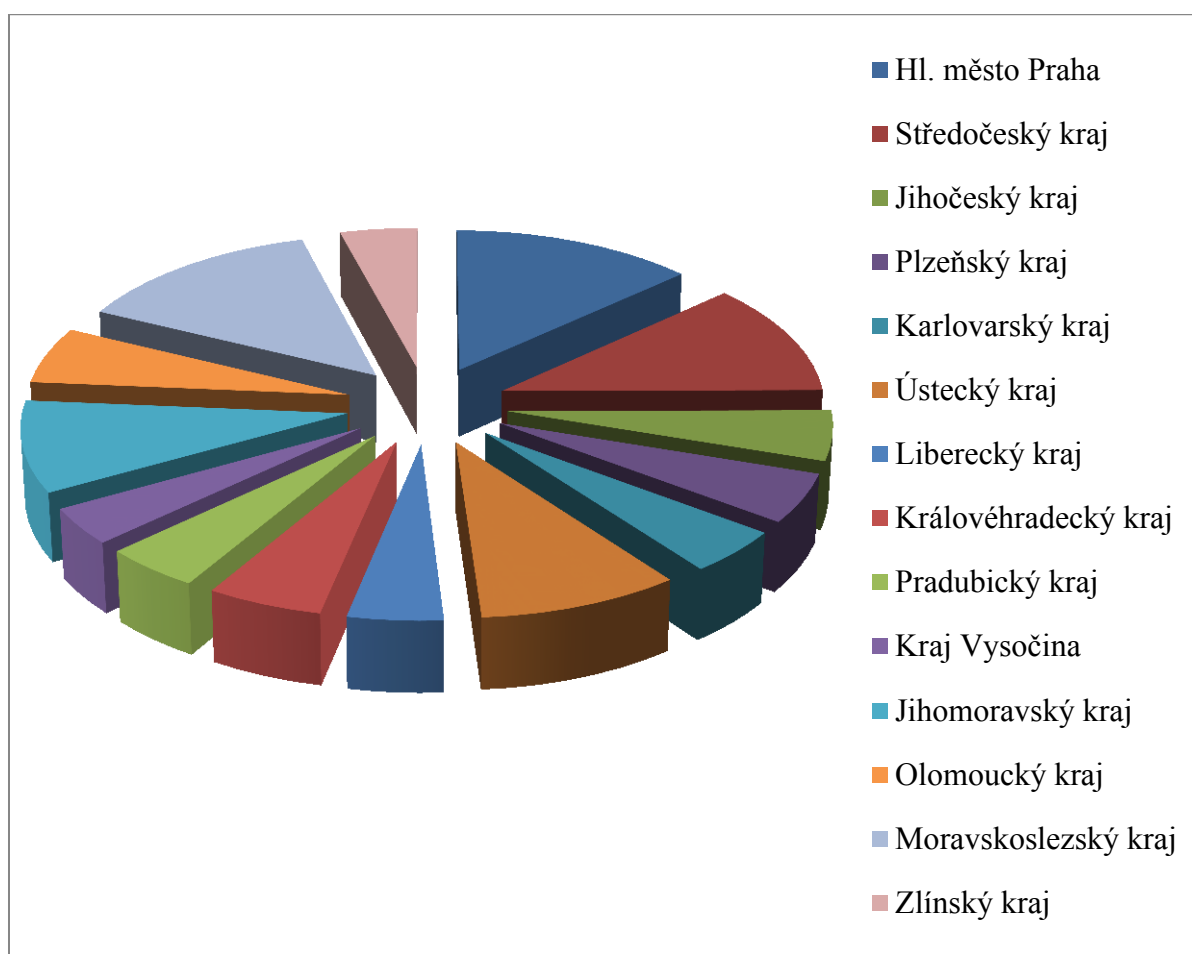

Zdroj: Úřad práce v Bohumíně, vlastní zpracování.

Nejvíce příjemců, rodičovského příspěvku mezi ženami v roce 2011, bylo ve Středočeském kraji. Naopak můžeme vyzorovat, že nejméně příjemců ženského pohlaví bylo v Karlovarském kraji.

V následujícím grafu je naopak možno vidět počet příjemců mužského pohlaví. Největší počet byl v našem Moravskoslezském kraji, ba naopak nejmenší zastupuje Kraj Vysočina. Hlavní město Praha a Středočeský kraj hned následovali po Moravskoslezském kraji.

Graf 3.7: Příjemci rodičovského příspěvku podle krajů ČR v roce 2011 – muži

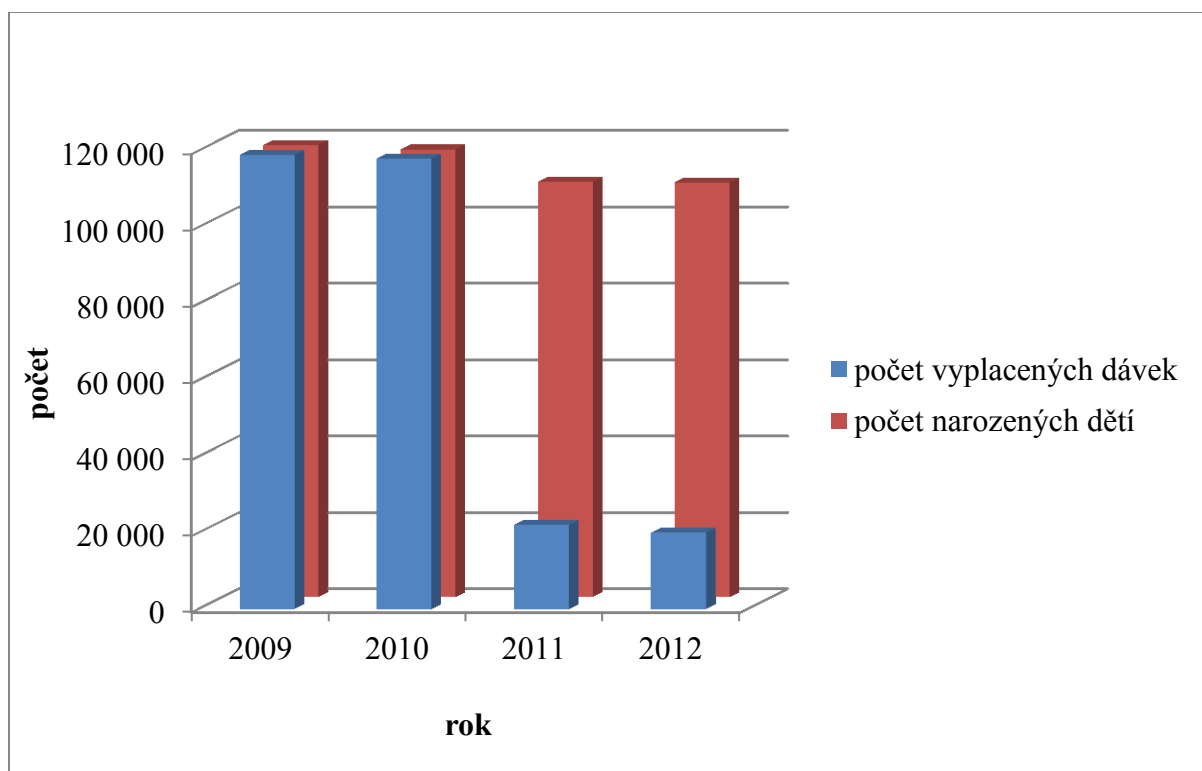
Zdroj: Úřad práce v Bohumíně, vlastní zpracování.

3.4. Porodné

Výše porodného činí od roku 2011 na první živě narozené dítě 13 000 Kč, narodí-li se s prvním živě narozeným dítětem další živě narozené dítě, vyplácí se částka 19 500 Kč i v případě více živě narozených dětí.

Aby mohla být tato jednorázová dávka vyplacená, nesmí rozhodný příjem převyšovat v rodině součin částky životního minima a koeficientu 2,40, k této zásadní změně došlo v roce 2011.

Graf 3.8: Vývoj počtu vyplacených dávek porodného a počtu narozených dětí v ČR

Zdroj: Úřad práce v Bohumíně, vlastní zpracování.

Graf 3.8 znázorňuje vývoj počtu narozených dětí v letech 2009 – 2012 a zachycuje viditelnou změnu zákona v roce 2011, kdy novelizace zákona č.117/1995 Sb., o státní sociální podpoře upravila podmínku pro vyplácení porodného (2,4 násobek příjmů rodiny nepřesahující životní minimum týkající osob v rodině).

V roce 2009 bylo na kontaktním pracovišti Bohumín podáno 323 žádostí o porodné. V následujícím roku tento počet stoupl na 15 žádostí, v roce 2011 bylo podáno 76 žádostí na dávku SSP.

Od začátku roku 2012 do 30. 6. 2012 bylo vyplaceno celkem 34 dávek státní sociální podpory – porodné.

Celkové výdaje na porodné v Moravskoslezském kraji v roce 2011 činily 36 257 000 Kč.

3.5. Pohřebné

Pohřebné patří mezi jednorázovou dávku vyplácenou bez závislosti na příjmu.

Oprávněnou osobou v tomto případě je fyzická osoba, která vypraví pohřeb zemřelému nezaopatřenému dítěti, nebo osobě, která ke dni smrti byla rodičem nezaopatřeného dítěte.

V případě více oprávněných osob se dávka vyplácí osobě, která o tuto pomoc požádá jako první.

Tato částka je stanovena v pevné výši a to 5 000 Kč, a od ledna 1998 nedošlo k žádné změně upravující vyplácenou hodnotu této dávky.

Pouze v roce 2008 došlo ke změně omezení nároku na pohřebné jen pro osoby, které vypravili pohřeb nezaopatřenému dítěti. Obě osoby (oprávněná osoba i zemřelá osoba) musí splňovat podmínku trvalého pobytu v České republice. Výjimkou je narození mrtvého dítěte, u kterého se trvalý pobyt nezjišťuje.

V roce 2009 bylo na Úřadu práce ČR, kontaktním pracovišti Bohumín podáno 22 žádostí na dávku pohřebné. V následujícím roce tento počet stagnoval a v roce 2011 bylo podáno 10 žádostí.

Od začátku roku 2012 do 30. 6. 2012 bylo vyplaceno celkem 10 dávek státní sociální podpory – pohřebné.

Celkové výdaje na pohřebné v Moravskoslezském kraji v roce 2011 činily 2 240 000 Kč.

Hlavním účelem je přispět osobě, která vypravila pohřeb zemřelé osobě, na náklady spojené s pohřbem, výše dávky přibližně odpovídá nákladům na vypravení pohřbu. V případě nutnosti pořízení nového hrobu, ať jednohrobu či urnového hrobu, tato částka zdaleka nestačí, nejjednodušší a nejlevnější formou je tedy rozprášení pozůstatků zemřelé osoby.

4. Zhodnocení

V systému státní sociální podpory neustále dochází ke změnám. Jedinou dávkou, která od roku 1998 má pevnou částku 5000 Kč, je pohřebné, pouze v roce 2008 došlo k omezení nároku na tuto dávku SSP.

Dávka týkající se přídatku na dítě byla naposledy změněna v roce 2010, od tohoto roku přídatek stagnuje a dále se nevyvíjí. Co se týče nejvyššího počtu vyplacených dávek, je přídatek na dítě na prvním místě. V analýze je vidět, že došlo k celkovému poklesu o 50 Kč v jednotlivých kategoriích, podle kterých se přídatek na dítě vyplácí.

U příspěvku na bydlení došlo k nejvíce změnám během analyzovaného období. Normativní náklady pro výpočet dávky jsou zobrazovány v zákoně č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, konkrétně v §26. Normativní náklady oproti roku 2012 klesly. Částky pro výpočet výše dávky se postupně v zákoně mění a dochází tak neustále ke změnám výše příspěvku na bydlení.

Z analýzy lze vyčíst, že rodičovský příspěvek se nejvíce podílí na výdajích na dávky státní sociální podpory, jak je zobrazeno v grafu 3.1. Tato dávka prošla v roce 2012 značnou změnou, kdy základem této dávky je částka 220 000 Kč, kterou může rodič čerpat až po dobu 4 let věku dítěte nejmladšího v rodině. Do roku 2012 byl příspěvek tvořen zvýšenou, základní a sníženou výměrou, která pak byla vyplácená podle variant čerpání.

V roce 2011 bylo ve Středočeském kraji nejvíce žen, které pobírali rodičovský příspěvek, v Moravskoslezském kraji pak nejvíce mužů. V první polovině roku 2012 bylo celkem vyplaceno 5800 dávek rodičovského příspěvku, z toho lze usoudit, že v městě Bohumín v tomto období bylo registrováno 5800 dětí do 4 let věku, na které je pobírán rodičovský příspěvek.

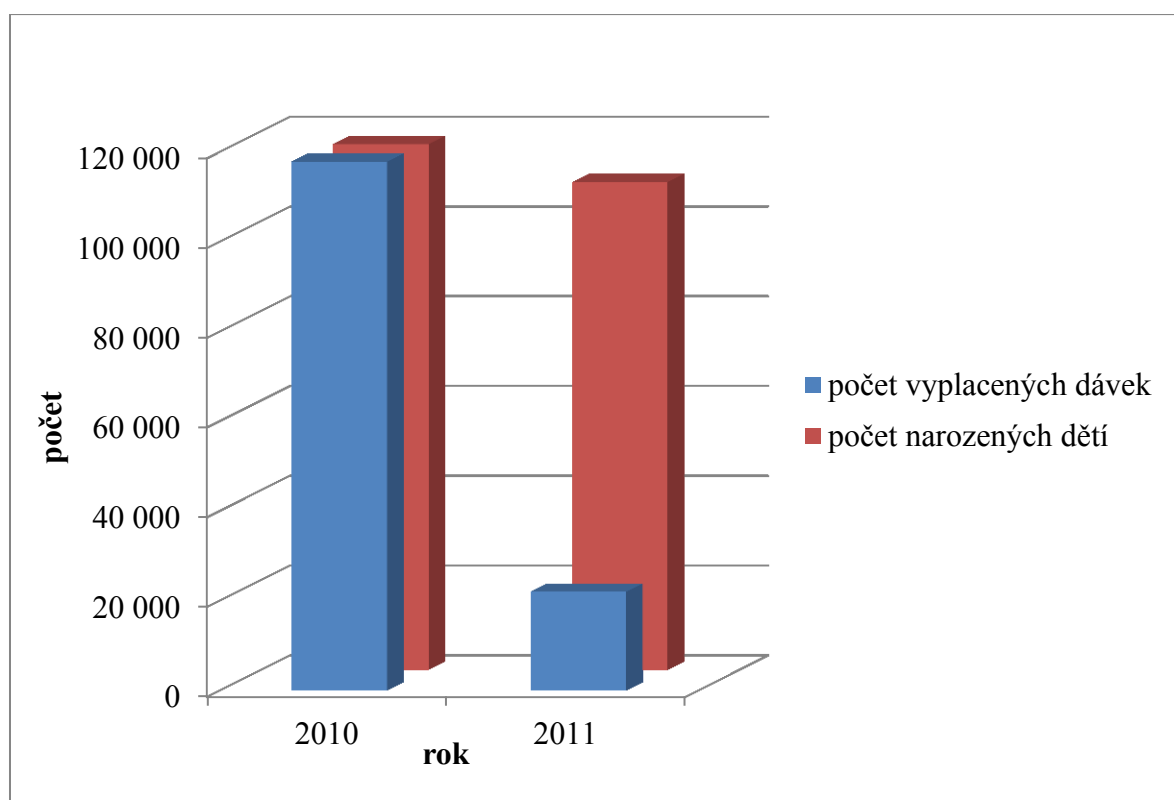
U dávky SSP zvané porodné došlo v roce 2011 k rapidní změně. Aby mohla být dávka vyplácená, nesmí rozhodný příjem převyšovat v rodině součin částky životního minima a koeficientu 2,40. Podle mého názoru jsou částky životního minima na velice nízké hranici, a tudíž tuto podmínku většina lidí počínající rodinu nesplní a jejich rozhodný příjem je vyšší. I přes to, že příjmy jsou vyšší, si početí dítěte mnoho rodin rozmyslí.

Jednorázově vyplácená dávka – porodné, slouží k nákupu potřebných věcí dítěti, a proto by měla být vyplácená všem matkám, či oprávněným osobám, které porodily živé dítě bez výjimky.

Tato nová podmínka, pro vyplácení porodného, se na výdajích státu značně promítla, v dobrém pro stát a méně radostném pro rodiče počínající rodinu, nebo rozšiřující svou rodinu. Na první narozené dítě náleží příspěvek ve výši 13 000 Kč, narodí-li se s prvním živě narozeným dítětem další živě narozené dítě nebo děti, vyplácí se částka 19 500 Kč.

Změna je značně vidět na zobrazeném grafu 3.9 (viz níže), rok 2009 a 2010 se od sebe příliš neliší oproti roku 2010 a 2011 kde je v grafu viditelné, že došlo k zásadní úpravě dávky, od roku 2012 se výše vyplacených dávek oproti roku předcházejícímu výrazně neliší.

Graf 3.9: Rázná změna v počtu vyplacených dávek porodného a počtu narozených dětí

Zdroj: Úřad práce v Bohumíně, vlastní zpracování.

Na vývoji v grafu 3.9 je viditelné, že počet narozených dětí klesá, ale počet vyplacených dávek je rapidně nižší a nepřiměřený z hlediska k vývoji nově narozených dětí v ČR.

Na Úřadu práce v Bohumíně bylo v roce 2011 podáno o 232 žádostí na porodné méně než v roce 2010, kdy bylo porodné vypláceno za jiných podmínek. Novelizace zákona v roce 2011 se opravdu podepsala na počtu vyplácených dávek všude. V roce 2011 bylo podáno pouze 76 žádostí o dávku SSP – porodné, která má pomoci počínající rodině, tento počet byl na tak nízké hranici z již známého důvodu – nemožnost překročení 2,4 násobku životního minima.

5. Závěr

Stát vynakládá nemalé částky na pomoc lidem v nepříznivých sociálních situacích. Z těchto důvodů by měl být zákon upravující státní sociální podporu co nejvhodněji přizpůsoben, aby situaci co nejlépe vyhovoval. Zákon o SSP musí být tedy průběžně novelizován. Systém by měl být dostatečně zabezpečen, proti zneužívání osobami, kteří tuto peněžitou pomoc nepotřebují.

Cílem práce bylo přiblížit a zhodnotit jak se jednotlivé dávky státní sociální podpory vyvíjely v letech 2009 – 2012, a zobrazit počty vyplacených dávek na Úřadu práce ČR, krajské pobočky v Ostravě, kontaktním pracovišti Bohumín.

V jednotlivých částech práce jsou tedy zobrazeny změny v dávkách státní sociální podpory a graficky zobrazeny výdaje státu na jednotlivé části SSP.

Při srovnávání výdajů na jednotlivé dávky, bylo zpozorováno, že největší podíl na odvodu peněz ze státu na systém státní sociální podpory má Moravskoslezský kraj celkem o 3 439 480 Kč oproti Karlovarskému kraji, který se na výdajích podílí nejméně a to částkou 1 136 622 Kč.

Z celkových výdajů, v porovnání jednotlivých dávek na tyto výdaje, se vyplácí nevyšší část na rodičovský příspěvek.

Důvodem většího výskytu výdajů na dávky SSP může být míra nezaměstnanosti v jednotlivých krajích, s rostoucí mírou roste i počet žádostí na dávku odpovídající životní a sociální situaci osob.

Dalším důvodem mohou být vyšší výdaje na živobytí, ať nájemné u nájemních smluv, či vyšší náklady na energie.

Značná spousta dávek byla do roku 2013 zrušena. Významnou přeměnou prošly dávky péstounské péče, které byly do roku 2012 součástí systému státní sociální podpory a obsaženy v zákoně č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, v současné době je tato dávka zobrazena v zákoně č. 359/1999 Sb. o sociálně – právní ochraně dětí, ve znění zákona č. 401/2012.

Při získávání informací pro vypracování bakalářské práce, bylo zjištěno, že dochází také k vysokým přeplatkům v systému státní sociální podpory, tyto přeplatky pak musí být vráceny.

K těmto problémům dochází při nedodržení podmínek, či opožděném podání žádostí, například žádosti o rodičovský příspěvek v důsledku narození nově nejmladšího dítěte v rodině, a tudíž dochází k neoprávněnému vyplácení dávky, jelikož nárok má pouze nejmladší dítě v rodině. Proto je značně důležité znát zásady pro podávání žádostí, nebo tyto informace získat od poradců a kontrolovat nároky na vyplácení dávky.

Seznam použité literatury

a) knihy

1. BRDEK, Miroslav, et al. *Trendy v evropské sociální politice*. Praha: ASPI, 2002. 251 s. ISBN 80-86395-25-1.
2. BŘESKÁ, Naděžda, et al. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady 2012*. 14. aktualizované a doplněné vyd. Olomouc: ANAG, 2012. 223 s. ISBN 978-80-7263-739-3.
3. KREBS, Vojtěch, et al. *Sociální politika*. 5. přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7357-585-4.
4. ROSNER, Peter. *The economics of social policy*. Northampton, MA, USA: E. Elgar, c2003, xv, 356 p. ISBN 18-406-4496-6.

b) zákony

5. ÚZ. In: *Sociální zabezpečení 2013*. Vyd. Ostrava: Nakladatelství Sagit, a.s., 2013. 224 s. ISBN 978-80-7280-968-0.

c) elektronické publikace

6. *Nezaopatřené dítě*. [online]. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117#cast2>.
7. *MPSV: Přídavek na dítě*. [online]. [cit. 2013-03-27]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2>.
8. *MPSV: Příspěvek na bydlení*. [online]. [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2>.

9. *MPSV: Podávání žádostí o dávky.* [online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/2#pzd>.
10. *MPSV: Příspěvek na bydlení.* [online]. [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prisp_na_bydleni.
11. *MPSV: Rodičovský příspěvek.* [online]. [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/10046>.
12. *Životní minimum.* [online]. [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1314.pdf.
13. *Životní minimum.* [online]. [cit. 2013-05-03]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/zivotni_min.

Seznam zkratek

Aj. – a jiné

ČR – Česká republika

FO – fyzická osoba

Hl. – hlavní

Kč – Korun českých

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

odst. – odstavec

SSP – státní sociální podpora

Tab. - tabulka

tj. – to je

Seznam grafů

Graf 3.1	Výdaje na dávky státní sociální podpory v ČR v roce 2011 v tis. Kč.....	22
Graf 3.2	Podíly jednotlivých krajů na celkových nákladech na dávky SSP v ČR v roce 2011	23
Graf 3.3	Počet dávek SSP vyplacených v ČR v roce 2011	24
Graf 3.4	Porovnání normativních nákladů na bydlení pro čtyř členou rodinu vzhledem k počtu obyvatel obce.....	28
Graf 3.5	Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví.....	30
Graf 3.6	Příjemci rodičovského příspěvku podle krajů ČR v roce 2011 – ženy.....	31
Graf 3.7	Příjemci rodičovského příspěvku podle krajů ČR v roce 2011 – muži.....	32
Graf 3.8	Vývoj počtu vyplacených dávek porodného a počtu narozených dětí v ČR.....	33
Graf 3.9	Rázná změna v počtu vyplacených dávek porodného a počtu narozených dětí v ČR.....	36

Seznam tabulek

Tab. 2.1:	Srovnatelné náklady u nájemních bytů.....	12
Tab. 2.2:	Náklady za pevná paliva.....	13
Tab. 2.3:	Částky životního minima.....	21
Tab. 3.1:	Výše částek normativních nákladů.....	27
Tab. 3.2:	Normativní náklady v družstevních bytech a bytech vlastníků.....	27

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 10. května 2013

.....
Andrea Lekkiová

Seznam příloh

Příloha č.1 Žádost o rodičovský příspěvek